

Strategisen tutkimuksen neuvoston näkökulmia teemasta demokratian tulevaisuus

Demokratian tulevaisuus

Teemassa keskitytään demokratian tulevaisuuteen. Kansalaisten vapauksiin ja oikeuksiin sekä yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja moniarvoisuuteen perustuva demokratia on hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion perusta. Demokraattisen järjestelmän toimivuus nojaa kansalaisten luottamukseen. Kauaskantoisissa päätöksissä osallisina tulee ottaa huomioon nykyisten lisäksi tulevat sukupolvet. Radikaaleja yhteiskunnallisia uudistuksia vaativat globaalit kriisit – kuten ilmastonmuutos, lajikato ja aseelliset konfliktit – haastavat demokratiaa. Monikansallisten toimijoiden resurssit ja vallan keskittyminen vaikuttavat kansalliseen toimintaympäristöön. Demokratia on myös altis epäsuorille vallankäytön muodoille kuten informaatio- ja datavallalle. Osallistumisaktiivisuuden ja osallisuuden epätasainen jakautuminen sekä yhteiskunnallinen polarisaatio heikentävät demokraattisia instituutioita ja yhteenkuuluvuutta. Mihin Suomen tulisi panostaa demokratian ja demokraattisten perusarvojen vaalimiseksi kotimaassa ja kansainvälisesti? Miten demokraattinen päätöksenteko toimii tilanteissa, jotka haastavat nykyjärjestelmiä perustavalla tapaa? Miten demokratia voi edistää hyvinvointia tulevaisuudessa? Kuinka demokraattinen järjestelmä voi palvella paitsi ihmiskunnan myös muun luonnon hyvinvointia?

Teemassa rakennetaan monitieteisen tutkimuksen keinoin tietoperustaa ja asiantuntijuutta ratkaisemaan nykyisiä ja tulevia demokratian haasteita. Kansainvälinen ja pohjoismainen vertailu tarjoavat arvokkaita näkökulmia monien teemaan liittyvien kysymysten tarkasteluun. Yksittäisissä tutkimushankkeissa voidaan keskittyä muun muassa demokratian edellytyksiin käsitellä kriisejä ja geopoliittisia konflikteja, EU-politiikkaan, demokraattisten ja autoritääristen yhteiskuntajärjestelmien väliseen dynamiikkaan, kansallisvaltioiden suhteeseen monikansallisten taloudellisten toimijoiden valtaan, taloudellisen ja poliittisen vallan jännitteeseen tai demokratian toteutumiseen alueellisesti tai paikallisesti. Kiinnostavia kysymyksiä liittyy demokraattisten arvojen toteutumiseen ja vahvistamiseen esimerkiksi julkisten instituutioiden toiminnassa, koulutuksessa, kasvatuksessa, työelämässä, luonnonvarojen käytössä tai kaupunkisuunnittelussa. Teeman kannalta oleellisia aiheita ovat myös uusien teknologioiden ja toimintamallien vaikutukset yhteiskunnalliseen osallisuuteen, osallistumiseen ja luottamukseen, tekoälyn roolit tulevaisuuden demokratiassa sekä kommunikaatio-, kieli- ja kulttuurikysymykset.

Teemasta tehtävän tutkimuksen tulee lisätä valmiuksia ennakoida demokratian tulevaisuuteen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia sekä kykyä tehdä pitkäjänteisiä päätöksiä. Tieteenalarajat ylittävä ja vuorovaikutteinen lähestymistapa sekä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa ovat avainasemassa, kun ratkotaan kysymyksiä systeemisesti. Tutkimukseen voi sisältyä soveltuvin osin myös kokeiluja ja niiden arviointia. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja luottamusta yhteiskunnassa.